

Олена Миколаївна УСИКОВА

доктор економічних наук, доцент,
Директор навчально-наукового інституту економіки і управління Миколаївського
національного аграрного університету
ORCID ID: 0000-0001-6734-5757

**АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ОБЛІКОВИХ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ СУБ'ЄКТІВ
АГРОБІЗНЕСУ**

Усикова, О. М. Аналітична оцінка облікових фінансових потоків суб'єктів агробізнесу / Олена Миколаївна Усикова // Український журнал прикладної економіки. – 2019. – Том 4. – № 4. – С. 16–22. – ISSN 2415-8453.

Анотація

У статті розглянуто теоретичні та практичні аспекти оцінки облікових фінансових потоків, які безпосередньо створюють грошовий потік, впливають і керуються різними суб'єктами агробізнесу та всього агропромислового середовища. Адже в країні, в якій зосереджений агробізнес, постає ряд невирішених питань в області дослідження агропромислових підприємств, що зумовило необхідність узагальнення і розвитку обліково-аналітичного забезпечення оцінки даних суб'єктів підприємств сільського господарства в рамках облікових підходів до аналітичної оцінки. Проведено аналітичну оцінку ефективності управління фінансовими потоками, що забезпечує підприємства в процесі його стратегічного і поточного розвитку. Розглянуто процеси управління потоками фінансових коштів агробізнесу та процеси прийняття рішень, які повинні забезпечувати безперебійний процес. Досліджено ліквідний фінансовий потік, що характеризує абсолютну величину грошових коштів. Використано концептуальну модель обліково-аналітичного забезпечення фінансового оздоровлення, а також проведено аналіз результатів діяльності суб'єктів агробізнесу.

Результати дослідження показали, що фінансовий потік як облікова категорія розподілена в часі на ряд платежів з позитивною і негативною величиною – тобто це рух грошових коштів та їх еквівалентів. Тому задля ефективного розвитку агробізнесу в Україні необхідно мати адекватну ринковим відносинам систему подання облікової інформації, що дозволить з максимальною віддачею використовувати всі наявні ресурси. Тому аналітична оцінка є невід'ємною складовою на сьогоднішній день, адже склалася така ситуація, що багато вітчизняних підприємств не здатне забезпечити ефективне управління рухом грошових коштів без відповідно організованої обліково-аналітичної оцінки фінансових потоків суб'єктів агробізнесу. Оптимізація оцінки дозволить визначити найбільш ефективні форми і умови здійснення поточних операцій, а також раціональних напрямків розміщення активів і прибутку. Лише комплексний підхід дасть можливість забезпечити прозорість процесу оцінки фінансових потоків підприємств та сприятиме своєчасному прийняттю обґрунтованих управлінських рішень у процесі його діяльності.

Ключові слова: обліково-аналітичне забезпечення, підприємство сільського господарства, облікові підходи, грошові потоки, ліквідний грошовий потік, облікова система.

Elena Mykolaivna USIKOVA

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor

The director of educational and scientific institute of economics and management Mykolayiv
National Agrarian University

ANALYTICAL ASSESSMENT OF ACCOUNTING FINANCIAL FLOWS BY AGRICULTURAL SUBJECTS

Abstract

The article deals with the theoretical and practical aspects of estimating accounting cash flows that directly generate cash flow, influence and are managed by various actors in the agribusiness and the entire agro-industrial environment. After all, in the country where the agribusiness is concentrated, there are a number of unresolved issues in the field of research of agro-industrial enterprises, which led to the need for generalization and development of accounting and analytical support for the assessment of data of agricultural enterprises within accounting approaches to analytical evaluation. An analytical evaluation of the effectiveness of financial flow management is provided, which assures the enterprises in the process of its strategic and current development. The processes of agribusiness financial flows management and decision-making processes that should ensure a smooth process are considered. The liquid cash flow characterizing the absolute value of cash is investigated. The conceptual model of accounting and analytical support of financial recovery was used, as well as the analysis of the results of the activity of agribusiness entities.

The results of the study showed that financial flow as an accounting category is divided over time into a series of payments with positive and negative value – that is, cash flows and their equivalents. Therefore, it is necessary to have an adequate system of accounting information, which will allow to use all available resources with maximum efficiency for effective development of agribusiness in Ukraine. Therefore, analytical valuation is an integral part of today, because there is such a situation that many domestic enterprises are not able to provide effective cash flow management without properly organized accounting and analytical assessment of financial flows of agribusiness entities. Optimization of valuation will allow to determine the most effective forms and conditions of implementation of current operations, as well as rational directions of assets and profit placement. Only a comprehensive approach will allow to ensure transparency of the estimation process of financial flows of enterprises and will facilitate timely decision-making in the process of its activity.

Key words: *accounting and analytical support, agricultural enterprise, accounting approaches, cash flows, liquid cash flow, accounting system.*

JEL classification: Q14

Вступ

На сьогоднішній день багато розроблено показників, що визначають ефективність діяльності підприємств АПК, які розраховуються на базі відповідної звітності і використовуються в процесі аналізу, обліку та прогнозування. Розробка методики визначення майбутніх грошових потоків і використання інструментів суб'єктів агробізнесу з метою надання відповідним особам об'єктивної та доступної інформації про привабливість господарюючого суб'єкта, що дозволить визначити вартість, може бути орієнтиром рішень про кошти в майновому комплексі підприємства. Постає також не вирішене питання в області дослідження привабливості сільськогосподарських підприємств, що зумовило необхідність системного узагальнення і розвитку теоретико-методичних положень обліково-аналітичного

забезпечення та оцінки привабливості підприємств сільського господарства в рамках концептуальних облікових підходів до оцінки вартості підприємства, що і зумовлює актуальність наукового пошуку.

Дослідженням даної проблематики та вивченням теоретичних та практичних аспектів суб'єктів агробізнесу, їх аналітичною оцінкою та вивченням фінансових і грошових потоків займалися багато вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, таких як: Л. А. Бернстайн, І. А. Бланк, В. М. Глазунов, К. В. Ізмайлова, Л. О. Лігоненко, Г. В. Ситник, Е. М. Сорокіна, С. Ф. Покропивний, В. В. Ясишена [1-9]. У зв'язку з тим, що в державі відбуваються постійні зміни аграрного сектору та розробляються нові програми регулювання фінансових потоків, то в той же час постійно відбувається вивчення даних понять різними науковцями в цій галузі.

Мета дослідження

Метою дослідження є оцінка теоретичних і методичних положень обліково-аналітичного забезпечення й оцінка суб'єктів агробізнесу та підприємств сільського господарства.

Виклад основного матеріалу дослідження

В сьогоденні діяльність сільськогосподарських товаровиробників несе в собі завдання формування позитивного сумарного грошового потоку агробізнесу. Все це супроводжується наявністю можливості підприємства забезпечити свою господарську діяльність необхідними фінансовими ресурсами. У процесі здійснення всіх видів фінансових і господарських операцій організації генерують рух грошових коштів у формі їх надходження або витрачання. Рух грошових потоків являє собою безперервний в часі процес, розподілений і збалансований в господарській діяльності. Головною метою управління грошовими потоками є забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку шляхом балансування обсягів надходження і витрачання грошових коштів та їх синхронізація у часі. При цьому управління грошовими коштами вимагає здійснення попереднього аналізу, конкретних розрахунків і заходів. У зв'язку з цим зміст аналізу руху грошових потоків підприємства зводиться до процесу вироблення управляючих впливів на рух грошових ресурсів і капіталу з метою підвищення ефективності їх використання та збільшення. Для забезпечення постійної платоспроможності підприємством розробляється політика управління грошовими активами, яка полягає в оптимізації їх величини.

Фінансовий потік агропромислового підприємства є найважливішим самостійним об'єктом фінансового менеджменту і одночасно аналізу в даній галузі. Це визначається тією роллю, яку управління фінансовими потоками відіграє у розвитку підприємства і формуванні кінцевих результатів його фінансової діяльності. Фінансові потоки забезпечують нормальну господарську діяльність організації практично у всіх її сферах, якщо всі ланки безперервно регулюються та взаємодіють між собою. Фінансовий потік також можна назвати «кровообігом» господарського організму підприємства, адже без нього не можливе існування. Ефективно організовані грошові потоки підприємства є найважливішим «симптомом» його «фінансового здоров'я», передумовою досягнення високих кінцевих результатів господарської діяльності в цілому. Ефективне управління фінансовими потоками забезпечує підприємства в процесі його стратегічного та поточного розвитку. Темпи цього розвитку, фінансова стійкість підприємства значною мірою залежить від того, наскільки різні види потоків грошових коштів синхронізовані між собою за обсягами і в часі. Високий рівень такої синхронізації забезпечує істотне прискорення реалізації цілей розвитку підприємства. Поняття «фінансовий потік

підприємства» є агрегованим, що включає до свого складу численні види цих потоків, які обслуговують господарську діяльність.

Фінансова діяльність – це в першу чергу приплив грошових коштів.

Поділ грошових потоків за видами діяльності пов'язано з відмінностями у вимогах, пропонованих в звітній інформації користувачами. Тому для аграрної промисловості він використовується окремо за своїми ключовими складовими. Найважливішою характеристикою при використанні фінансових активів слугує таке: всі фінансові потоки пов'язані з фактором часу, а саме:

- податки (повинні сплачуватися в певний термін);
- кредити (терміни погашення банківських кредитів);
- зарплата.

Основною метою управління рухом фінансових коштів агробізнесу є забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його функціонування та розвитку на основі балансування обсягів надходжень і грошових коштів та їх синхронізація у часі. Управління фінансовими потоками як невід'ємний елемент системи управління включає в себе:

- облік руху грошових коштів;
- аналіз потоків грошових коштів;
- планування грошових потоків організації;
- регулювання та контроль грошових потоків.

Управління потоками фінансових коштів агробізнесу можна розглядати і як процес прийняття рішень, що повинен забезпечувати безперебійний процес:

1. Прискорення обігу фінансових коштів.
2. Раціональне використання грошових ресурсів.
3. Визначення мінімального обсягу грошових коштів на поточному рахунку в банку і в касі господарюючого суб'єкта, що забезпечує нормальне функціонування аграрного підприємства.
4. Інвестування надлишку фінансових коштів.
5. Синхронізацію грошових надходжень і витрат в короткі періоди часу.
6. Забезпечення фінансової рівноваги агробізнесу в процесі його функціонування.
7. Визначення напрямків фінансових потоків і контроль за ними за видами діяльності, структурним підрозділам і центрам відповідальності, етапам і періодами діяльності підприємства, джерел грошових коштів.
8. Підвищення ритмічності здійснення операційного процесу аграрного підприємства.
9. Прискорення обігу капіталу та отримання на цій основі додаткового прибутку.
10. Підвищення ефективності планування та прогнозування діяльності підприємства АПК.

Аналітична оцінка фінансовими потоками агробізнесу базується на таких принципах: управління фінансовими потоками має бути в достатній мірі забезпечено необхідною інформаційною базою; забезпечення збалансованості; забезпечення ефективності; забезпечення ліквідності.

Обсяг і якість позитивного фінансового потоку можна оцінити за допомогою специфічних показників, таких як чиста кредитна позиція, ліквідний грошовий потік.

Чиста кредитна позиція – це різниця між сумою кредитів, отриманих підприємством, і величиною грошових коштів. Ліквідний грошовий потік (ЛДП), або зміна чистої кредитної позиції, є показником надлишкового або дефіцитного сальдо грошових коштів підприємства, що виникає в разі повного покриття всіх його боргових зобов'язань за позиковими коштами:

$$ЛДП = (ДК_1 + КК_1 - ДС_1) - (ДК_0 + КК_0 - ДС_0), \quad (1)$$

де $ДК_1$ і $ДК_0$ – довгострокові кредити на кінець і початок розрахункового періоду;
 $КК_1$ і $КК_0$ – короткострокові кредити на кінець і початок розрахункового періоду;
 $ДС_1$ і $ДС_0$ – грошові кошти, що знаходяться в касі, на розрахунковому, валютному та інших рахунках на кінець і початок періоду.

Ліквідний фінансовий потік характеризує абсолютну величину грошових коштів, одержуваних від експлуатаційної діяльності аграрного підприємства, тому він є більш «внутрішнім» показником, що виражає результативність його роботи. Відмінність цього показника від коефіцієнтів ліквідності полягає в тому, що він характеризує абсолютну величину грошових коштів, одержуваних від власної діяльності агробізнесу, а значить, її фінансову ефективність. Крім того, цей показник показує вплив позик і кредитів на ефективність діяльності організації з позиції генерування грошового потоку.

Обліково-аналітичне забезпечення фінансового оздоровлення вміщує в собі створення системи, яка дозволяє зібрати необхідну інформацію про результати руху фінансових потоків, фінансової стійкості, платоспроможності, стан майна і капіталу; структурувати і проаналізувати її за допомогою аналітичного апарату і виробити управлінське рішення, спрямоване на поліпшення фінансового стану переробних підприємств АПК.

В результаті конкретизовані структурні елементи системи обліково-аналітичного забезпечення процесу фінансового оздоровлення переробних підприємств АПК, які відрізняються від існуючих використанням похідних балансових звітів для відображення галузевих особливостей фінансових потоків і визначення зони фінансового стану. Узагальнення результатів обліково-аналітичного забезпечення дає можливість покращити фінансовий стан переробних підприємств АПК, але не дозволяє їм успішно функціонувати в умовах ринкової економіки через специфічні особливості фінансів і недостатню фінансову підтримку державою. Це обумовлює необхідність розробки науково обґрунтованих заходів, спрямованих на зміцнення фінансового стану підприємства, що в контексті даного дослідження розглядається як фінансове оздоровлення підприємства.

Процес фінансового оздоровлення спрямований на відновлення в повному обсязі платоспроможності організації, її фінансової стійкості та ефективності діяльності в довгостроковому періоді. Для формування процесу фінансового оздоровлення пропонується його аналітичне обґрунтування в розрізі трьох рівнів аналізу:

- оперативного;
- поточного;
- стратегічного.

Використання концептуальної моделі обліково-аналітичного забезпечення процесу фінансового оздоровлення переробних підприємств АПК дозволить:

- 1) формувати релевантну інформацію, орієнтовану на цілі фінансового оздоровлення на основі діагностики фінансового потенціалу;
- 2) використовувати систему моніторингу зовнішньої і внутрішньої мікросередовища для побудови системи аналітичних показників, виявлення причин погіршення фінансового стану, проведення порівняльного аналізу фактичних показників з нормативними, виявлення відхилень та їх причин в розрізі трьох рівнів;
- 3) оцінювати ефективність проведених заходів в рамках наміченої програми з фінансового оздоровлення на основі використання елементів обліково-аналітичної системи підприємства.

Аналіз результатів діяльності суб'єктів агробізнесу здійснюється в кінці звітного періоду за даними фінансової звітності, яка в свою чергу формується бухгалтерською

службою. Тому коли аналітичний відділ отримує аналітичну інформацію, вона повинна відповідати основним вимогам. Для цього на етапі контролю перевіряється достовірність відображення облікової інформації в звітності, а при необхідності і в регістрах аналітичного і синтетичного обліку.

Висновки та перспективи подальших розвідок

На сьогоднішній день система бухгалтерського обліку, не виділяючи фінансові потоки як самостійний об'єкт, не в змозі забезпечити задоволення зростаючих потреб користувачів, що є одним з факторів зменшення темпу розвитку аграрного підприємства. У широкому сенсі фінансовий потік як облікова категорія представлена сумою нерозподіленого прибутку і амортизаційних відрахувань, скоригованих на зміну вартості виробничих запасів і розмір дебіторської та кредиторської заборгованостей. У вузькому сенсі фінансовий потік як облікова категорія – це розподілений в часі ряд платежів з позитивною і негативною величинами – тобто це рух грошових коштів та їх еквівалентів. Задля ефективного розвитку агробізнесу в Україні необхідно мати адекватну ринковим відносинам систему подання облікової інформації, яка дозволяє з максимальною віддачею використовувати всі наявні ресурси. Власність є основоположною економічною категорією в умовах ринкової економіки. Ринкова економіка передбачає наявність альтернатив, вимагає здійснювати вибір ресурсів, джерел фінансування, форм і способів інвестицій. Тому клімат агробізнесу є тимчасово-динамічним рядом сукупності природно-кліматичних, агробіологічних, соціально-економічних, екологічних, політичних умов, які визначають обсяг і темпи залучення вкладень в основний капітал підприємства. Для врахування впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища на привабливість малих підприємств АПК необхідно вивчити основні виробничо-аналітичні індикатори сільськогосподарської діяльності з метою розробки бухгалтерської моделі методів визначення вартості сільськогосподарського підприємства як майнового комплексу, чому будуть присвячені подальші дослідження автора.

Список літератури

1. Бернстайн Л. А. Аналіз фінансової звітності: теорія, практика та інтерпретація: Пер. з англ. Наук. ред. перекладу чл.-кор. РАН І. І. Єлісєєва. М.: Фінанси і статистика, 2003. 624с.
2. Бланк І. О. Управління грошовими потоками. Вид. 2-е, К.: Ельга; К.: Ніка-Центр, 2007. 752 с.
3. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 328 с.
4. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз Навч. посібник. 2-ге вид., Стереотип. К.: МАУП, 2001. 152 с.
5. Лігоненко Л. О., Ситник Г. В. Управління фінансовими потоками: Навч. посібник. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 255 с.
6. Ситник Г. В. Стратегічне фінансове планування в системі управління підприємством торгівлі. Бізнес Інформ. 2013. № 9. С. 359-369.
7. Сорокіна О. М. Аналіз грошових потоків підприємства. 2-е Вид., Фінанси і статистика, 2004. 1796 с.
8. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства Підручник. Київ: КНЕУ, 2001. 528с.
9. Ясішена В. В. Теоретичні аспекти аналізу грошових потоків підприємств. Економічний простір. 2008. №16. С.123-131.

References

1. Bernstayn, L. A. (2003). *Analiz finansovoyi zvitnosti: teoriya, praktyka ta interpretatsiya*. [Analysis of Financial Reporting: Theory, Practice and Interpretation]. Translated by and in Yeliseyev, I. I. Science edit Corresponding translation RAS. (ed.). Finance and Statistics. Moscow. Russia.
2. Blank, I. O. (2007). *Upravlinnya hroshovymy potokamy*. [Cash Flow Management]. In Blank, I.A. (ed.) 2nd ed. El'ha. Nika-Tsentr. Kiev. Ukraine.
3. Bazilins'ka, O. YA. (2009). *Finansovyy analiz: teoriya ta praktyka*. [Financial Analysis: Theory and Practice]. Tsentr uchbovoyi literatury. Kiev. Ukraine.
4. Izmaylova, K. V. (2001). *Finansovyy analiz*. [Financial Analysis]. 2nd ed. Stereotyp. MAUP. Kiev. Ukraine.
5. Lihonenko, L. O. and Sytnyk, H. V. (2005). *Upravlinnya finansovymy potokamy*. [Financial Flow Management]. Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t. Kiev. Ukraine.
6. Sytnyk, H. V. (2013). «Strategic financial planning in the system of enterprise trade management». *Biznes Inform.* no.9, pp. 359-369.
7. Sorokina, O. M. (2004). *Analiz hroshovykh potokiv pidpryyemstva*. [Analysis of cash flows of the enterprise]. 2nd ed. Finansy i statystyka.
8. Pokropyvnyy, S. F. (2001). *Ekonomika pidpryyemstva*. [Enterprise Economics]. In Pokropyvnoho, S. F. (ed.). KNEU. Kiev. Ukraine.
9. Yasishena, V. V.(2008). «Theoretical Aspects of Analysis of Cash Flows of Enterprises». *Ekonomichnyy prostir.* no.16, pp. 123-131.

Стаття надійшла до редакції 20.08.2019 р.